

دفتر فرنگ

رضا اسپیلی

درباره‌ی: ژان ماری استروب، دانیل ایبه، مارسل
انون، ژرار کوران، ژک پاولز، آگنوتولوژی، رابرت
پراکتور، استفان فوکار، سباستین شاربونیه

سینما، فیلم مستند، ناتو برتا، کریس مارکر،
ژورژف موردور، جوناس مکاس، فاشیسم،
تروتسکی، دانیل گرن، فلسفه

فیلم مستند (دی وی دی)

مارسل انون، کارگردان: ژرار کوران، ارماتان ویدیو، ۱۱۴ دقیقه، فرانسه، ۲۰۱۳.

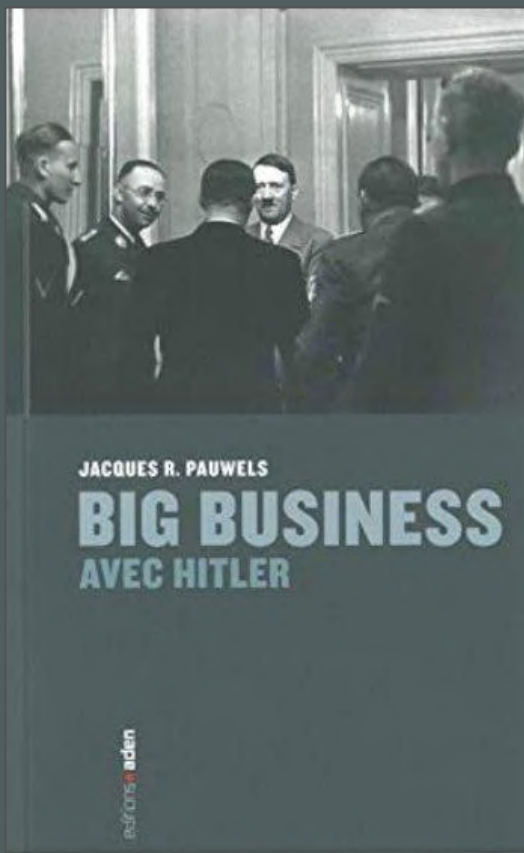
Marcel Hanoun, par Gérard Courant, L'Harmattan vidéo, 114 min. 2013.

ژرار کوران، مستندساز فرانسوی فیلمی ساخته در بزرگداشت یکی از چهره‌های مهم سینمای مؤلف، شخصی، و آزاد اروپا، مارسل انون.

مارسل انون به همراه کریس مارکر، ژوزف موردی، و جوناس مکاس از شخصیت‌های مهم این نوع سینما به شمار می‌رود. آنها در دهه‌های میانی تا پایانی سده بیستم اثبات کردند که سینمای دیگری ممکن است؛ سینمای غیر روایی، که روزمرگی‌های فیلمساز را تا لحظات شخصی‌ش به تصویر می‌کشد و به همین دلیل تجربه‌ی منحصر به فرد را به تماشا می‌گذارد. انون بیش از ۸۰ فیلم ساخته (به روش‌های ۳۵ میلی‌متری، سوپر ۸، ویدئو). به نظر منتقدان «داستان ساده» (۱۹۵۹) یکی از بهترین فیلم‌های اوست.

چند نقل قول از انون برای نشان دادن شخصیت و شخصیت سینمایی او: «دغدغه‌ی فرمت‌های مختلف فیلمسازی نداشته باشید، فیلم بسازید!» یا «ترجیح می‌دهم رها از اصول بازار و بازارگانی فیلم بسازم.» یا «زیباترین تصویر، تصویر لحظه است.» و باز «از شر آزادی خلق کردن خود را رها کنید تا آزادی را بیافرینید.»

Jacques Pauwels, *Big Business Avec Hitler*, Aden, Bruxelles, 2013.

معرفی کتاب:

مسأله‌ی فاشیسم مسأله‌ی است که ذهن هر فعال اجتماعی - سیاسی را در ایران به خود مشغول می‌کند. شاید چون‌که نظام سیاسی کنونی در ایران دارای بسیاری مؤلفه‌های فاشیستی در عرصه‌های اجتماعی و سیاسی و فرهنگی است، گرچه مؤلفه‌های ویژه‌ی خود را به‌عنوان نظامی مذهبی نیز دارد. تاکنون دو کتاب را درباره‌ی فاشیسم به فارسی برگردانده‌ام: یکی فاشیسم و بنگاه‌های کلان اقتصادی نوشته‌ی تاریخ‌نگار برجسته‌ی فرانسوی، دانیل گرن، و دیگری که جنگی است از مقاله‌های تروتسکی (بیشتر) و جری فولی (کمتر) و دیگران درباره‌ی ظهور نازیسم در آلمان و چگونگی مبارزه با آن در آلمان و در آمریکا.

کتابی که می‌خواهم اینجا معرفی کنم نوشته‌ی تاریخ‌نگار بلژیکی، ژک پاولز است با عنوان تجارت کلان با هیتلر. جالب توجه است که محور تحلیل پاولز نگاه و منظر تروتسکی و گرن را درباره‌ی پدیده‌ی فاشیسم (که در علوم اجتماعی با مسامحه به عنوان نام عام نازیسم آلمانی و فاشیسم ایتالیایی در نظر گرفته شده) تأیید می‌کند. پاولز با استفاده از مدارک و اسناد فراوان نشان می‌دهد که بانک‌ها و شرکت‌های بزرگ امریکایی مانند استاندارد اویل، فورد، بانک مورگان و چیز، جی ام، آی بی ام، و... چه سودهای سرشاری از طریق وابسته‌های بازرگانی و شرکای تجاری‌شان در آلمان بردند در حالی که دو کشور در حال جنگ با یکدیگر بودند و قانون هر دو کشور انجام هرگونه معامله‌ی با کشور متخاصم را منع می‌کرده است. و این روابط تجاری تا پایان جنگ دوم جهانی (و البته پس از آن هم) ادامه پیدا می‌کند.

این همان خط تحلیلی است که گرن در اثر کلاسیکش درباره‌ی پدیده‌ی فاشیسم ترسیم می‌کند: نقش بنگاه‌های کلان اقتصادی و به‌ویژه صنعت سنگین بین‌المللی در به قدرت رساندن و تثبیت احزاب نازیسم و فاشیسم در آلمان و ایتالیا و سودهای سرشاری که از این رهگذر درو کردند.

مشخصات کتاب‌ها به فارسی در این باره:

۱. دانیل گرن، فاشیسم و بنگاه‌های کلان اقتصادی، ترجمه‌ی رضا اسپیلی، نشر قطره، تهران، ۱۳۸۲ (نشر الکترونیکی این اثر با ویرایش تازه در وبسایت روزگار در

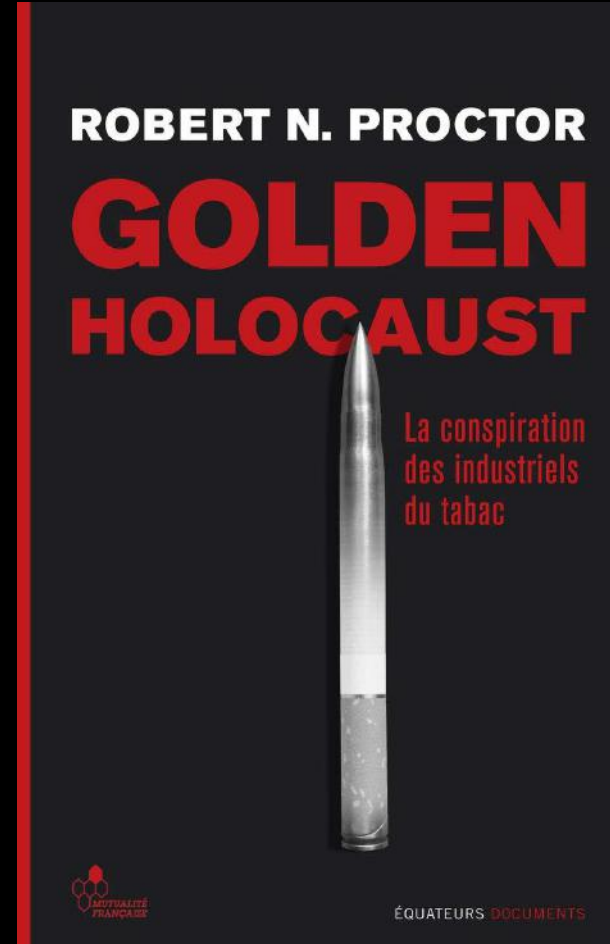
دسترس است به این نشانی: rouzgar.com/4315

۲. لئون تروتسکی، جری فولی و دیگران، نبرد با فاشیسم در آلمان و مبارزه‌های مدنی با فاشیسم در ایالات متحد، نشر دیگر، تهران، ۱۳۸۷

معرفی دو کتاب

2. Stéphane Foucart, *La Fabrique du mensonge; Comment les industriels manipulent la science et nous mettent en danger*. Gallimard, Paris, 2014.

1. Robert Proctor, *Golden Holocaust; La conspiration des industriels du tabac*, Éditions des Équateurs, Saint-Marguerite-sur-Mer, 2014.

Sébastien Charbonnier

QUE PEUT LA PHILOSOPHIE ?

Être le plus nombreux possible
à penser le plus possible

L'ORDRE PHILOSOPHIQUE

SEUIL

Sebastien Charbonnier, *Que peut la philosophie ? Être le plus nombreux possible à penser le plus possible*, Seuil, Paris, 2013.

معرفی کتاب

این کتاب که ترجمه‌ی عنوانش می‌شود: از فلسفه چه برمی‌آید؟ هرچه پرشمارتر برای اندیشیدن به ممکن‌ترین شرایط، در پی آن است که رابطه‌ی بین نهادینه کردن و آموزش فلسفه از یک سو و غایت رهایی‌بخش آن را از سوی دیگر بررسی کند. مؤلف می‌کوشد ماهیت و ظرفیت براندازانه و انقلابی فلسفه را نشان دهد و روش‌های آموزش فعلی را به چالش بکشد. او معتقد است که فلسفه بر اساس ماهیتش که همانا در اختیار گذاشتن تمرین و آموزش اندیشه‌ورزی به یکسان برای همگان است باید در نظام آموزشی هرچه برابری طلب‌تر و بازتر و دمکراتیک‌تری به تدریس گذاشته شود. یکی از دغدغه‌های اساسی فلسفه بنیاد نهادن رابطه‌ی غیرجزم‌گرایانه و برابر با دانش (امر فهمیدن) است و به این اعتبار ایده‌آلی رهایی‌بخش دارد. به این ترتیب شاربونیه دامنه‌ی اثرش را به سیاست و جامعه‌شناسی می‌کشاند و به کارهای پیر بردیو و ژک رانسیر ارجاع می‌دهد. این جمله از کتاب که در عنوان فرعی کتاب هم دیده می‌شود گویای نگاه باز و دمکراتیکی است که مؤلف کتابش را بر مبنای آن نوشته است: «هر چارچوب دمکراتیکی خالی از معناست چنانچه نتواند شرایطی را مهیا کند که تعداد هرچه بیشتری از افراد به ممکن‌ترین و شدنی‌ترین چیزها بیندیشند.»

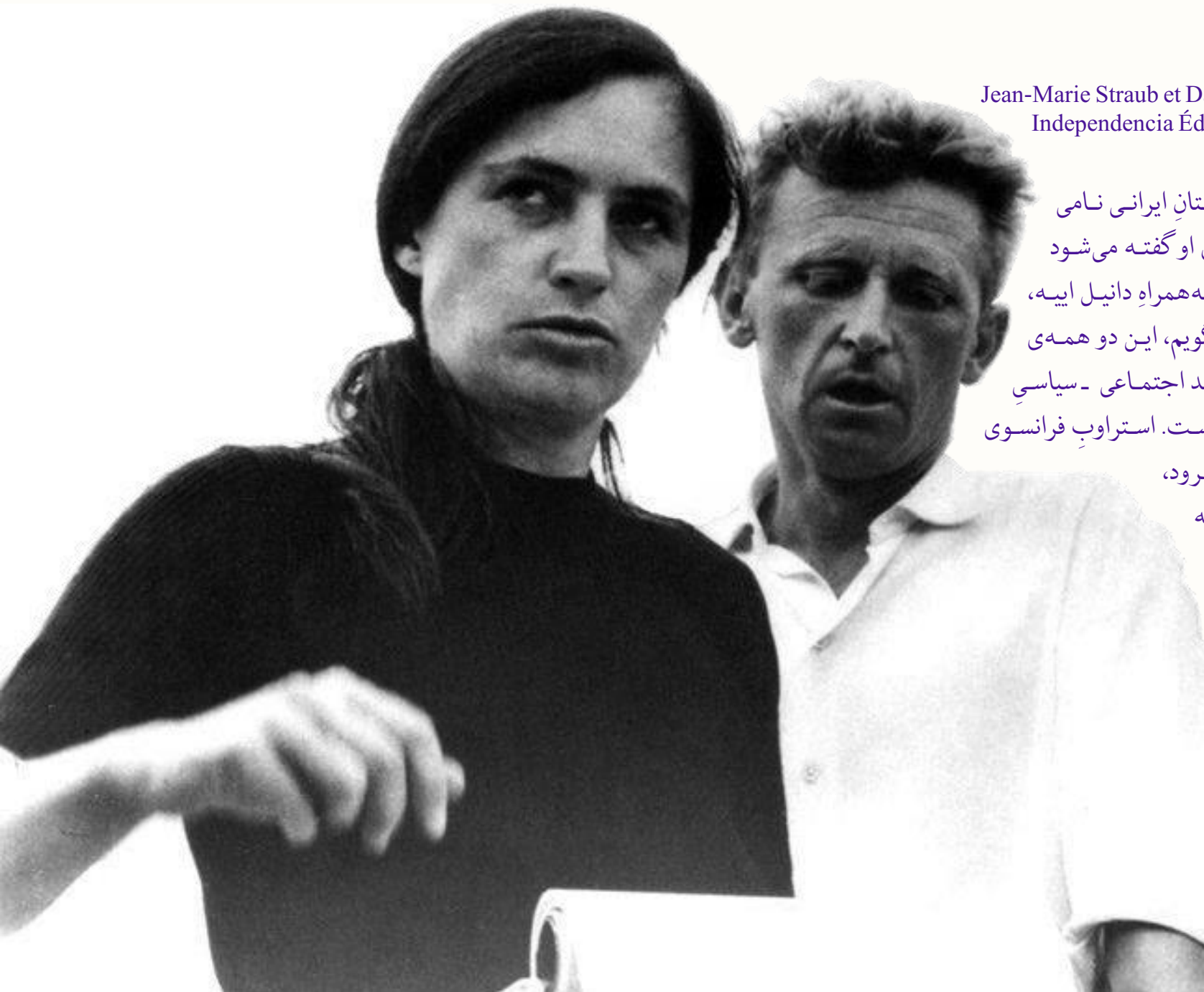
رضا اسپیلی

کتاب سینمایی

Jean-Marie Straub et Daniele Huillet, *Écrits*,
Independencia Éditions, Paris, 2012.

ژان ماری استراوب برای سینمادوستانِ ایرانی نامی آشناست اما چیزی که کمتر درباره‌ی او گفته می‌شود این است که او هر فیلمی ساخته به همراهِ دانیل اییه، همراهِ همیشگی‌ش ساخته، یا بهتر بگوییم، این دو همه‌ی فیلم‌هایشان را با هم ساخته‌اند. تعهد اجتماعی - سیاسیِ مثال‌زدنی، ویژگی برجسته‌ی کار آنهاست. استراوبِ فرانسوی که نمی‌خواست به جنگ الجزایر برود، مجبور شد ابتدا به هلند و سپس به آلمان مهاجرت کند. اییه و او که جزو هم‌نسلانِ فیلمسازانِ موجِ نوِ فرانسه بودند، در آلمانِ سال‌های دهه‌ی ۱۹۶۰ تبدیل به مهم‌ترین چهره‌های سینمای نو آنجا شدند.

کتابِ نوشته‌ها، مجموعه‌یی از نوشته‌های آنها را به همراه اسناد بی‌نظیرِ مربوط به روش فیلمسازی‌شان، شامل سناریونویسی

با شرح و تفصیل، نامه‌نگاری‌ها و طرح‌ها و شماهایی که موقع کار می‌کشیدند، در بر می‌گیرد. نمونه‌کاری هم که رناتو برتا، مدیر فیلمبرداری چندین اثر از آنها، در کتاب ارائه کرده خواندنی است. کتاب برای جویندگان و خواستگاران سینمای مستقل شخصی، منبع بی‌نظیری خواهد بود چراکه منبعی است با مثال‌ها و نمونه‌های فراوان، همچون یک آتلیه، از کار دو تن از مستقل‌ترین سینماگران نسل خویش.

نکته‌ی منحصر به فرد دیگر در کار استراوب و ایبه این‌که ادبیات در آثار سینمایی آنها نقشی بسیار پررنگ دارد، تا آنجا که بیراه نیست اگر سینمای آنها را «سینمای ادبیات بر روی پرده» بنامیم: این دو آثاری از هاینریش بل، کورنی، کافکا، برشت، موریس بارس، هولدرلین و دیگران را به زبان شخصی‌شان تبدیل به فیلم کرده‌اند. و نقش این زبان و نگاه شخصی فیلمساز البته تا آنجا مهم است که به قول استراوب: «متن گفتاری و واژه‌ها، از ریتم و وزن و لهجه‌ی که هنرپیشه به آن می‌دهد - و نزد هر هنرپیشه‌ی متفاوت است - مهم‌تر نیستند. از آوای ویژه‌ی هنرپیشه‌ها مهم‌تر نیستند.»

écrits

Jean-Marie Straub et Danièle Huillet

Portfolio de Renato Berta

Couteau

